

Meie Aeg

G
MM
BER
6

„Üht asja on tarvis.“

R. Rofe.

„Marta, Marta, sa muretsed ja teed enesele tüli mitme asja pärast, aga üht asja on tarvis!“ — Sarnased olid inimesed Kristuse päevadel, niisugused on nad ka tänapäev, muretsuvad ja näetavad vaetva sarnaste asjade pärast, milliseid Sumal on valmis igalhele andma oma suurest halastusest, ja unustavad selle, mille järgi on waja püüda kartuse ja wärstusega. „Aga nõudte esiti Sumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike peab teile pealegi antama.“ Inimesed ja rahwad hoolitsevad materjaalse hääoleku eest. Riigimehed mõtlevad et kui on lahendatud majanduslikud küsimused, siis on ka lahendatud poliitilised ja sotsiaalsed, kuid ometi ei ole see nii. Dr. W. Ratenau, endine saksa wälisminister, ütles ühes kõneluses ajakirjanikkudega, et meie päevade kriisi põhjust ei tule otsida mitte nii palju poliitiliselt ja majanduslikult alalt, kui waimlisest ilmast. Me elame läbi tugetwat waimlist kriisi, elame sajandil, kus kõik wäärtused hinnatakse ümber. Seepärast on mõistmatu mõelda ja muretseda ainult materjaalse külje pärast.

Moodne teadus ja tehnika on meile küllalt palju annud, kuid seda, mida meie hing otsib, ei või ta ometi anda. Tehnika võib palju, wäga palju. Smesid teha oli wanasti nõidade kunst, kuid meie päewil on inseneride kunst, rohkem kui wana aja nõidus. Sfegi suur prantsuse fantaasi ja unistaja Jules Verne ei julgenud nii palju oma fantaasias ette kujutada, kui palju meie päewil tehnika on saavutanud. Dr. Rofe, tähelepanuwäärne saksa teadlane, wäljendas oma kõnes, mille ta pidas Riias, 4. detsembril 1930. a. järgmiselt: „Andke inseneridele ja tehnikutele aega ja wahendeid ning nemad teevad maa paradisiisiks, jah, tootvad kuu maa peale.“

Näib, et moodsa inimesel ei ole enam midagi võimatu, nagu võiks ta kõrvaldada kõik mõistatused — nagu oleks saabunud aeg seda läbi wiia, mida inimesed tõd katusid Paabeli torni juures s. o. ehitada torni, mille tipp ulatab taewasse. Jah, sarnast torni katsub ehitada kommunistide nõutogu. Lenin ja tema õpilased tahavad inimesi taetwa wiia mehhaniseerimise ja marsiõmi läbi. Ka Rahwaste-liit Genfis otsib teed taewasse, õnnele ja rahule, hää- ja julgeolekule. Kuid waatamata hääle tahtele walitseb

siiski Paabeli segadus — rahwad, parteid ja feltfond ei leia ühist teelt. Hirmuga waatavad rahwajuhid tulewikku, sest igast küljest ähwardavad sõjatormid ja rewolutsiooni-hirmud, mis lihtatavad ümber kõik tornid, häwitavad kõik plaanid ja paktid, laastavad kultuuri-saavutused ja surmavad miljonid elanikke.

Kui nüüd tuleb uus sõda, kas ei walmista see lõppu kogu Euroopa tsivilisatsioonile. Tähelepanu wäärsemad kultuurifilosoofid ennustavad kindlalt Euroopale sarnast saatust. Kuid Euroopa lõpp tähendab ka maailma lõppu, sest Euroopa on maailma pääaju, ning kui pää-närwifüsiem on häwitatud, siis hukkub kogu teha.

Mis jääb seisma? Mis lõpeb? Mis on waja, et kindlustada tulewikku?

„Üht asja on tarvis.“

Maria walis omale hää oja. Tema istus Seefuse jalge ees ja kuulas tema elusõnu. Kallis lugeja, walime ka enestele selle eesõiguse. Sõsand seisab täna su südame uffe juures ja footib aset leida su hinges. Ta tuleb su juure oma sõnaga ja tahab sulle ulatada eluleiba. Ara wõltoita, waid võtta wastu. Sumala sõna on walguis meie teerajal, see on eluleib närbunud hingele ja elutewesi jänunewale rändajale. Weedame rohkem aega piiha piibli raamatu juures, mitte aga romaaniide ja sopsakirjanduse juures. Istume tihe mini Seefuse jalge ees, mitte teatris, kinos ja restoraanis. Rõõmustame rohkem tõe üle, mida awaldata piibel ja mitte materjaalsele hüwede üle, sest need on kõik kadunud. „Taetwas ja maa lähewad hukka, aga, minu sõnad ei lähe hukka.“ Mendel sõnadel on igawene jõud, mis võib meid muuta, mis võib meid uueks oletuseks teha.

On waja alustada uut elu, kuid millise mõddupuu järgi? Sumala sõna on meie ainuke õige teejuht. Sumala sõna näitab meile õiget teed ja wiib meid jõualikale, kust võime leida abi, kui nõrkeb meie jõud elutõditluses. Sumala sõnad atwawad meie ees ilusa tulewikku, annawad usku ja lootust, õhutatwad elawat waimu ning istawad hinge sarnasele moraalsele kõrgusele, mis-sugust lihalit inimene oma jõuga kunagi ei saawuta, see on: armastada ligemist nagu iseennast, jah, armastada isegi oma waenlast. . .

Särg lht. 144.

Kaanebildi juurde: Kodaniku üllatus muudetud kalendri wastutõtmise korral, blanco (tühja) päewa puhul 29. detsembri hommikul.

Kalendri reform.

E. Ney raadiofõne lühendatult, peetud Tallinna Ringhäälingus 22. septembril sel aastal.

Paljudele on teadmata, misjulgusest arvustamise tulest läheb läbi viimastel aastatel meil tarvitusel olev kalender ehk õigem öelda ajaarvamistviis, ja misjulgusest muudatusi selle kallal katvatakse ette võtta. Kalender puudutab tähtsalt iga inimese elu. Juba vanul aegul, kui ei loetud veel palju raamatuid ega leidunud raamatukogusid meie perekondades, oli kalender üks esimestest, mis ilmus nähtavale mitte üksi jõukamate, vaid ka vaesemate inimeste kodudes. Samuti ka nüüd. Waevalt võime leida perekonda, kus puuduks kalender.

Temasse vaatab haritlane ja maamees, teda lehitseb noor kui vana. Tema tähtsus on äri- ja usuelus ühtlaselt suur; meie tegevus on lähedalt seotud ajaarvamisega. Olgu need külv, lõikus, sünnipäevad, nimepäevad, nädala- või aastepühad, kaubalepingud, ajaloosündmused, rahalised operatsioonid, üldine majanduseline elu või mitmesuguseid eslu puutuvad tehinguid, kõik viitavad meid kalendri tarvitamisele.

Puudused praeguses kalendris.

Meil on tarvitusel n. n. Gregoriaanuse kalender, mis sai oma nime paavst Gregorius XIII-lt, selle korraldusel a. 1582 endise Juliaanuse kalendri juures ette võeti parandus, sest viimase ajaarvamine oli tõeliskult ajast maha jäänud. Gregoriaanuse kalender, mis nüüd tarvitusel isivilliseeritud ilmas, on sajandide jookkul nii kindlusiunud, et sellele waadati kui püsivale ja muutmata. Ta on sarnaselt seotud ühiskondlise, perekondlise ja usueluga, et igasugune radikaalne kalendri muudatus näib vapustatvat inimsoo elunärvi. Sellepärast paneb see imestama, et praegu on käimas üleilmiline liikumine, mis kõrvaldades praeguse kalendri tahab seada selle asemel ühe uue ja täiesti teistsuguse. Keegi iseloomustab meie aega, kui muudatuste ajajärku, mil juurdunud kombes ja viisid asendatakse uuendustega, või muudetakse täiesti ära, sündigu see siis rahulisel või

revolutsioonilisel teel. Põhjapanevalt kipub see iseloomustus täituma ka kalendri küsimuses.

Püüdeid kalendri uuendamiseks on juba sajandide jookkul mitmed olnud. Need uuendamise katsed on tingitud kalendri juures ettetulevatest puudustest, mida tahetakse, kui mitte täiesti kõrvaldada, siis vähemalt vähendada. Üks küsimustest, mis on sünnitanud senini kalendri kokkuseadjatele peavalu, on aasta pikkus, mis ei lasse ennaft kindlaks määrata teatud päevade arvuga. Võ-päeva pikkuse saame maatera pööramiseft ümber tema telje, kuna aasta pikkuse määrab maatera käik ümber päikese, mis sünnib 365 ja $\frac{1}{4}$ päeva jookkul. Kolm aastat järgimööda võetakse 365 päeva aastasse, kuna ülejäänud veerand päeva seniks arvestamata jäetakse, kui need neljandikud ühe terve päeva välja teevad, siis lisatakse see päev iga neljandale aastale juure. Sellel läbi saame 366 päevalise ehk lisa aasta. Nii-suguse ajajaotamise läbi, mis praeguse kalendri juures makset, tekkivad mõnesugused puudused, millistest tahetaks, eriti ärlelus, lahti saada. Siin võiksime nimetada mõnda neist.

1. Aasta jaotusosad pole võrdsed, s. o. kuud, veerand- ja poolaastad pole ühepikkused. Mõni kuu on 30, teised 31, 28 või 29 päeva pikad ja veerandid 90—92 päevaga.

2. Kalender ei ole püsiv. Ta muutub iga aastaga. Nädala päevad ei lange mitte igal aastal samadele kuupäevadele.

3. Liikuvad ülestõusmise (paasapüha) pühad, mis kõiguvad 22. märtsi ja 25. aprilli vahel, mõjutavad segavalt niihästi äri- kui usuelule.

Need olid peapunktid, mis olid esitatud praeguse kalendri kahjuks Rahvasteliidu kalendrireformi nõukogu poolt.

Kalendri reformi käik.

Silmaspidades praeguse kalendri puudusi, ajuti kalendri reformeerimisele või uuendamisele. Silmapaistvamaks isitaks sellel alal on keegi Moses B. Cotsworth, Ameerikaft. Ta oli juba 1922. aastaks kalendri uuendusele sedavõrd pinda valmistanud, et „Rahvusvaheline Astronoomia

"Ühng" kalendri muutmist soovitavaks pidas, ja Rahvustvaheline Kaubanduskoda hääletas muutmise poolt ning efines Rahvasteliidule palivega määrata selle asja uurimiseks eriline nõufoгу, mis ka sündis. Aastal 1923 koostati Rahvasteliidu poolt uurimisnõufoгу suuremate usuhingute, astrooomide ja Rahvustvahelise Kaubanduskoda esindajateft.

Waetvalt jõudjid teated lewida wastatwa nõufoгу moodustomiseft, kui hakati mitmelt maalt siise saatma kalendri uuendamise plaane, skeeme ja ettepanekuid. Üldse tuli kokku 185 mitmesugust ettepanekut. Nende ettepanekute segaduseft väljapääfu leidmiseks kutsuti appi jäslegi härra Cotsworth. Peale kolmeaastast tööd teatas uurimisnõufoгу 1926. aastal Rahvasteliidule, et küsimuse alla tuleksid ainult kolm uuendusprojekti, milliste feaft härra Cotsworthi oma oleks kõige

hele. Kuu pikkuseks walis Cotsworth sellepärast 28 päewa, et nad teetwad wälja täpselt kuus 4 nädalat. Iga kuu, samuti ka aasta, algaks peale pühapäetwaga. Sellega oleks iga seitmes kuupäew laupäew. Lühidalt öeldud: iga nädalapäew langeks igas kuus samale kindlale kuupäewale, mille tõttu wõiks seda nädala ringkäiku nimetada jäädatwaks.

Selle ääretu lihtsuse peale waadates tekib igal arusaajal inimesel mõte, et sellel kalendril peab kufagil üks triiff sees olema. Selle leiame ka lähemal waatlemisel üles. Olene ise wahel fogenud, kuidas mõnda asja wõl mängu, mis koosneb teatud arwust osadest, wõime kokku panna, peale wiimase osakese, millele ei leidu sobitwat kohta, ja selgub, et tertwe koostamise wiis on olnud wale. Sama pilkti näeme ka uue kalendri juures. Aasta koosneb 365¹/₄ päetwast, kuna aga kolmteist kahe-

M. B. Cotsworth'i soowitatud kalendri skeem.

Nädalp.:	Esimene nädal							Teine nädal							Kolmas nädal							Neljas nädal							
	P.	E.	T.	R.	N.	R.	E.	P.	E.	T.	R.	N.	R.	E.	P.	E.	T.	R.	N.	R.	E.	P.	E.	T.	R.	N.	R.	E.	
Jaau.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	Üus, juureteftinud kuu
Weebr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Märts	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
April	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Mai	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Juuni	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Sol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Juuli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
August	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Sept.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Okt.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Nov.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Detf.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	

— 29. Eraldatud 365. p.

parem. Edasi teatas nõufoгу oma 163 leheküljelises aruandes, et tähtis oleks äratada atwalikku huwi kõigis mais selle küsimuse wastu, sest muutmise puudutaks kõikide maade kodanikke.

Kalendri lihtsustamise põhimõtte koostõlastamiseks soowitati igale riigile määrata oma rahvuslised nõufoгud.

Aruanded nende nõufoгude istungite üle näitafid, et suurem osa mitte ükfi ei olnud kalendri lihtsustamise poolt, waid ühinesid Cotsworthi poolt ettepanud plaaniga.

Cotsworthi igawene kalender.

Misugune on see Cotsworthi lihtsustatud kalender, mis näib Cotsworth-Eastmani plaani nime all omale rajawat teed rahwaste seffa? Esimesest pilgust waadatuna on see plaan lihtsus ise. Tema kalendris aasta koosneb kolmeteistkümnest kuust, iga kuu 28 päetwast. Juureteftinud kuu nimetatakse „sol“ — ladina keele nimetus päikese jaoks — ja paigutatakse juuni ja juuli kuu wa-

fünnetahetfa päetwalist kuud teetwad wälja ainult 364 päewa. Sellega jääb üle igal aastal üks ja lisa aastal kaks päewa. Kuhu neid paigutada? Härra Cotsworth purustab selle Gordiuse sõlme omapärase kunstwõttega. Ülejäänud 365-es päetw asetatakse rahvustvahelise pühana aasta lõpule peale 28-dat detsembrit nimeta wõl tühja päetwa, wõrkeele sõnaga blanco (blanco — tühj, walge) päetwa nime all. Lifa-aastal asetatakse teine, 366. päetw juuni ja jולי kuu wahel. Nii lahendatwad kalendri uuendajad oma arusaamise järele kergesti ülejäänud päetwade küsimuse. Nad paigutawat need nimeta päetwadena teiste wahel. Misugused on aga selle pealt näha lihtfa lahendamistwiisi tulemused?

Uut kalendrit tahetaks maksma panna 1. jaanuarist 1933. aastal, sest siis langeb pühapäetw Üue Aasta päetwale. Pühapäetwad langeksid siis 1.-le 8.-le 15.-le 22.-le jaanuarile. Samuti oleks lugu teiste kuudega: iga kuu algaks pühapäetwaga ja lõpetaks laupäetwaga, sest kõigis 13-es kuus on

ühepalju, nimelt 28 päeva. Nii läheb kõig häästi kuni 28. detsembrini.

Te lähete puhkama laupäeva õhtul 28-dal detsembril ning ärkate järgmisel hommikul kosununa ja selge mõistusega. Loomulikult peaks see päev olema pühapäev, sest laupäeva, nädala teisemenda päeva järel tuleb ju pühapäev, nädala esimene päev. Seda teab iga laps. Üksikult võlja vaadates ei näe te looduses, ei taeva ega maa küljes ühtegi märki, mis näitaks, et see peaks olema teisiti. Nüüd avate aga kalendri ja leiata omaks imestuseks, et pole mitte pühapäev, vaid tühi, blanco päev, päev millel pole nädalapäeva nimetust ega kuulu kuupäevade sekka. Edasi näitab kalender, et pühapäev tuleb alles järgmisel päeval, s. o. 1. jaanuaril 1934. Terve asi näib olevat fantastiline ja te ei usu oma silmi. Kuid kuidas võib inimene ära kaotada ühe päeva oma elus?

Et praegune kalendri pühapäev oli 1933. a. blanco päev, siis langeb 1934. aastal pühapäev praeguse nädalaringkäigu esmaspäevale, sest üks päev kukkus uues kalendris nädalast välja. Sellega jääb 1934. aastal Cotsworthi kalendri nädalapäevad ühe võrra maha praegusest kalendrist. 1934. aasta lõpul on jällegi tühi päev, mille läbi esimene jaanuar 1935. ja sellega ka pühapäev läheb Gregoriaanuse kalendri teisipäevale. Sellega on kaotatud kaks päeva. 1936. aastal tuleb uus probleem lahendada, sest sellel aastal on 366 päeva. Sellest tahetakse ka üle saada terve käetviipega. Kui üks tühi päev on hea, siis kaks muidugi veel parem.

Teisele kassikule leitakse koht juuni ja juli kuude vahel. Sellega langeb pühapäev 28. juunil 1936. aastal meie kesknädalale, peale 1. juli kuni aasta lõpuni neljapäevale, 1937. a. reedele ja ja 1938. a. laupäevale, et 1939. aastaga uut ringi alata. Nii saame igavese, püsiva kalendri asemel nädala rändavate päevadega.

Uue kalendri kasutus ettetoodud põhjustest on näha, et peardõhku pannakse ärielule. Tahetakse tervendada ärilikes operatsioonides asjaajamist ja lihtsustada võrdlevate statistiliste aruannete kokkuseadmist. Teistele rahva-klassidele on siit võrdlemisi vähe leida kaalutavaid kasulikke külgi. Kui ikka ja jälle räägitakse äriilma huvidest, siis peab küll imestama, kuidas on võimalik senise puuduliku kalendri juures saavutada sarnast hiilgavat äri ja tööstuse tõusu? Ühest asja kaitsvalt kõnelejalt küsiti komisjonis esindajate poolt, kui kaua nende äri juba tegutseda. Vastus oli: „Kuuskümmend aastat.“ „Kui palju saite kasu läinud aastal?“ küsiti edasi. „Üksteist miljonit dollarit“, kõlas vastus „Siis on teil senise kalendri all olnud suurepäraline edu. Kas loodate uue kalendri kasuapanemisega teenida üks miljon enam?“ „Arvatavasti“. Ka teiste aruandjate

vastustest selgus, et nad asja kassitasid ainult äri-likes seisukohast väljamineks.

Uue kalendri halvavad küljed.

Pannos tähele uue kalendri negatiivseid külgi, leiame, et need on väga mitmesugused ja kaalutavad kaugelt ülesse selle jaatavad küljed. Nad lõikavad sügavasti rahvahulkade tegeliku ellu, millist asjaolu paljud ei tunne veel, kuna need vahesed rikkad äri-ringkonnad, kes oma huvides uuendust tahavad läbi pressida, ignoreerivad hulkade tundeid ja huvisid. Ühegi äri-line kasu kaob hoopis ära, kui vaadelda asja eitavaid külgi. Peatume siin lühidalt uue kalendri puuduste juures.

1. Kuude arv 13 ei lasse end jagada ilma ülejäägita ühelegi arvule (peale ühe). Sellepärast on võimata kokkuseada pooleaasta, tveerandaasta või kolmandikaasta aruandeid ja kalkulasioone, mis sugused praeguse 12 kuulise kalendri juures on läbitviidud paljudes ärides, ettevõtetes ja organisatsioonides.

2. Intresside ja protsentide väljaarvamine kuude viisi on hõlpsam 12 kuu juures. Näit. 6% 100-ilt kroonist ühes kuus on $\frac{1}{2}\% = 50$ senti. Arv 13 ei lasse ennast jagada ja sellepärast protsenti leidmine lühema arvu kuude peale, kui aasta, on raskestatud.

3. Kuu lõpeb harilikult laupäeval, mis raste päev on kuu lõpetamise töö tõttu. Praeguse kalendri juures juhtub see aga hartva.

4. Elektri ja gaasi ja teiste sarnaste mõõtjate järelevaatus sünnib 12 korra asemel 13 korda aastas, mis suurendab ettevõtjate kulu 8% võrra.

5. Kõik kuulised maksud ja rendid, nagu korteri üür, telefon, vesi jne. maksustatakse nüüd suurelt jaolt kuutviisi 12 korda aastas, siis aga 13, mis suurendab niihästi maksuaja kui maksu- maksja tööd ja kulu.

6. Kõik kuulised finnispoliisid, kontraktid peab ümberkirjutatama, mis teeb miljonid kulu.

7. Kõik pikaajalised lepingud ja kohustused, kus makstakse renti kaheteist kuu kalendri järele, tulevad teha ümber, mille juures võivad tekkida arusaamatused ja kohtuprotsessid.

8. Kõik seadused ja määrused, mis näetavad ette igakuulisi maksu, tulevad teha ümber, mis nõuab palju vaeva, või vastasel korral kannatavad maksjad selle all, makstes 13 korda aastas samasuured summad endise 12 korra asemel.

9. Igakuulised arved ja bilanšid peab lõpetatama ja arasaatma 13 korda aastas, mis loomulikult seotud suurema töö ja kuluga. Samuti peavad ilmutva kuukirjad 13 korda aastas.

10. Et arvu 13 ei saa jagada ühelegi arvule ilma ülejäägita, siis on temaga palju raskem arvutada.

Ettetoodud eitavaid küljed on puudutanud peaaegjalikult äri- ja tööstusilma ja neid võrrel-

des endise kalendri puudustega jääb küsitavaks, kui palju jün võib loota kiidetud õnnistustele. Kuid on veel palju teisi segadusi ja suuri ras-
tusi tekitavaid külg, mis puudutavad laiemaid ja mitmesuguseid rahvakihte.

11. Kõik entsüklopeediad, ajalood, sündmu-
sed, elulookirjeldused tulevad ümber kirjutada ja
uuele stiilile üle viia, kui näiteks Pariisi pom-
mitamine sündis neljapäeval, 30. juunil 1916.
aastal ja seda tahetakse uue kalendri keelde tõl-
kida, siis peaks jünna kirjutama laupäeval, 13.
julist 1916. aastal. Samuti oleks lugu teiste
ajalooliste arvudega. Kujutage ette seda ümber-
kirjutamise tööd, võid segadust mis valitseks õpi-
laste vaeses päis.

12. Kõikide inimeste sünnipäevad ja nime-
päevad, mis on peale 28-dat jaanuari, peatvad
saama muudetud.

13. Ümbermuuta tulevad ka kõik kirikupühad
ja rahvus-pidupäevad.

14. Blanco päev teeb suuri raskusi. See
tühi päev teeb mitme elu tühjaks. Kuigi seda
päeva tehakse rahvusvaheliseks pühaks, ei jõua
keegi kalendriuudaja keelata, et inimesed ei sün-
niks ja sureks sellel nimeta päeval. Sellel päe-
val käib tramm, rongid, töötab elektriijaam, ja
selle päeva tööga peab arvestatama. Kuidas
saavad teadlased mööda peafeda sellest päevast?
Sellel päeval sünnitvad maavärisemised ja teised
looduse õnnetused ning astronoomilised sündmu-
sed. Võid arvate, et sellel blanco päeval niisju-
guseid mitteblanco asju ei sünni? Sgal liisa-aas-
tal on neid tühje päivi veel õnnetuseks kaks.

15. U s k a l e n d e r h ä v i t a b n ä-
d a l r i n g i (sükkluse) ja sellega ta nihutab ase-
melt ristiusu põhialused. Suurim protest tõuseb
sellepärast usuliseist seisutuhast välja minnes. Usun,
et suuremal osal inimestel, niihästi Gestis kui ka
teistes kristlikes riikides, on oma usulised tunded
ja armsaks saanud usufombed. Ja kuigi paljud
väliselt ei näi suurt hoolivat usust ja kirikust,
siiski astuvad nad välja forralduste vastu, mis
sünnitaksid kahju kogudusele ja haavaks selle liit-
mete usulisi tundeid ja ühendumusi.

Me teame, et niihästi kristlased kui juudid
peatvad pühaks teatud nädala päivi. Need on
kindlaksmääratud päevad ühenduses muutmata
nädalringiga. Eriti tulevad jün küsimuse alla
kaks päeva: pühapäev, s. o. nädala esimene
päev ja hingamise päev (sabat), s. o. nädala
seitsmes päev. Esimest peatvad miljonid inime-
sed mitmesugustest usutunnistusest, teist peatvad
pühaks miljonid juudid, abessiinia kirik ja tuhan-
ded kristlased, nagu 7. päeva adventistid, 7. päe-
va baptistid j. t. Kujutage endale ette misjuguist
segadust ja vaeva sünnitab ühele alalhoidlikule
pühapäeva pidajale, kes peab nädala esimest
päeva Kristuse ülestõusmise mälestuseks see asja-

olu, kui ta peale laupäeva 28. detsembri, leiab
kalendril mitte pühapäeva, vaid blanco, tühja
koha. Pühapäeva võid ta alles pidada järgne-
val, s. o. esmaspäeval, mis on aga nädala
teine päev. Järgmisel aastal langeb pühapäev
juba teisipäevale. Kui ta tahab veel jünna pi-
dada endisest muutmata nädala pühapäevast, siis
peab ta seda pidama 1934. aastal uue kalendri
laupäeval ja 1935. a. uue kalendri reedel. Sa-
mane raskus on hingamise päeva pidajatel.

Kui äriilm peaks saama mingit kasu Cots-
worthi kalendrist, siis sünnib see hullade südame-
tunnistuse vägistamise arvel. Kas on töösturid
valmis ära ojama teenistusest neid isikuid, kes
tahavad säilitada puhast südometunnistust Su-
mala ja inimeste ees? Võid ei kuulu puhast sü-
dametunnistus äriilma? Kindlasti kuulub! Sar-
nasele seisutuhale ajub ka Ühisriikide Kaubandus-
koda veldes omas aruandes muu seas järgmist:
„Praegusel kalendril on see suur paremus, et te-
mas päevad katkestamatalt järgnevad üksteisele
oma seitsmepäevases nädalringis. Usulise võid
mõne teise erilise tähenduse pärast, mis on olnud
seotud nädala seitsmenda võid esimese päevaga,
on praegusel nädala muutmata ringil mõnedele
inimestele ja usufeltsidele suur tähtsus... Järje-
likult, nende inimeste hingamise päev, kes pe-
atvad jünna kindlast nädalapäevade järjekorrast,
rändaks ringi uues kalendris. Niisuguste isikute
mõju tööandjatele ja kõigile, kellel on äri võid äri-
sidemed, oleks kõige kahjulikum.“

Raskused tekisid ka laste koolikäimisega, sest
rahupäeval ei taheta lapsi lasta kooli minna võid
õppima sündida. Sunduslikus koolis langeksid
selle läbi paljud vanemad karistuse alla, mis
omakorda sünnitaks kodanikes pahameelt. Mai-
nitud ja veel teisi segadusi sünnitavaid tõstasju
arvele võttes, peame 13-kuulise tühja päeva ka-
lendri vastu väljaarastuma ja leidma kalendri kus
puuduks blanco päev ja jääks muutmata nädala-
laring.

Siin võiks tekkida üles küsimus:

Kas ei ole nädal varemalt muudetud?

Kust oleme saanud nädala ja mis peaksime
jünna hoidma kindlast nädalaringist ja pidama
päivi, mis järgnevad kindlaks määratud vahet-
korras üksteisele? Kas on kunagi aeg kaduma
läinud ja päevade järjekord segamini aetud?

Selle peale võidme vastata „ei“. Kalendri
komisjonid on pööranud sellele küsimusele vastu-
tuse saamiseks mitmete tähtsate tuntumate eritead-
laste ja ka usuühingute poole järelepärimisega ja
vastused näitavad, et ei saa kufagil minevikus
leida aja kadumaminekut võid nädalringi muut-
mist. (Väljaarvatud katse Prantsuse revolutsiooni
ajal ja Wenemaal.) Toome jünna mõned vastu-
sed paljude sarnaste seast:

Dr. Cyrus Adler, Dropsie College'i direktor

Philadelphias: „Dmasin Teie kirja 25. jaanuarist... Wõin Teile tõendada kõige kategoorilisemalt, et misjulgused segadused ka ei oleks ette tulnud juudi kalendris, alates kõige ivaremailt aegult meie ajani, ühest peapunktist peeti alati finni, et nädal jääks katkestamata feitsmepäevafeks.“

Portugali walitsus wastab oma astronoomide kaudu: „Ei ole soovitatu nimeta päewa läbi murda edasikestwat nädalateringi, kui ainsat minewiku, olewiku ja tulewiku kindlustajat ja kronoloogiliste tõsiasjade kindlamat kontrollijat.“ Frederico Dom, astronoomia obserwatooriumi direktor Lisfabonis. Lhk. 74.

forða. Nii loeme Katoliku Entfüklopeedia, III. anne, lhk. 740, art. „Ujaarwamine“:

„Beab tähendama, et kristlikus ajajärgus nädala päewade ford pole kunagi katkestatud. Nii kui Gregorius XIII. reformeeris kalendri 1582. a. järgnes neljapäewale, 4. oktoobri reede, 15. oktoober.“ Kes pidigi aega kaotama ja kuhu?

Kust on tulnud nädal ja päewad, mida peetakse, nagu hingamispäew ja pühapäew, ja miks peetakse neid?

Astronoomid näitawad nädalale, kui wanimale korraldusele, mis „on wõetud tarwitusele juba (mäletamata) ennemuistel ajal peaaegu kõi-

Kodaniku üllatus tirituse minnes.

Professor D. Eginitis, tähetorni direktor Ateenas, ütleb: „Edasikestew nädalatering, mis palju aastatuhandeid püsinud ja kõigis praegumafswais kalendris tarwitusel, on aja üldine mõõdupuu ja sellega iseenesest juba suur põhjus kalendrimuutmise wastu.“

(Wäljavõttes Rahtwastelliidu dokumentidest 17. augustil 1926. aasta nime all: „Report on the Reform of the Calender, submitted to the Advisory and Technical Committee for Communications and transit of the League of Nations by the Special Committee of Enquiry Into the Reform of Calender.“)

Kui 1582. aastal mindi üle Gregoriaanuse kalendri, siis ei muudetud nädalapäewade järje-

gis idamais.“ Ujaloo ja teaduste raamatute lehekülgedelt ei leia me kufagilt kindlat tõendust, mis näitaks, et nädal oleks mujalt alguse saanud, kui loomise loost, millest jutustab meile piibel, raamat, mida wõetakse isegi usfmatute poolt arkeoloogiliste leiduste tõenduste tõttu usutatwa ajaloon. Kuulus Encyclopeedia Britannica, IV anne, art. „Kalender“ lhk. 988, 11. wäljaandes ütleb järgmiselt nädala kohta:

„Ta on olnud tarwitusel wanast ajast peaaegu kõigis idamais; ja kuna ta ei sünnita ühesuurelt jagatawat osa ei aastast ega kuust, siis need, kes heidawad ära Moosese kirjelduse (s. o. loomise aruande) kaotawad sellega, nagu Delambre tähendab, otfides temale algust, missel on kahtlust-

äratatv ilme." Sdarahtvad on suurelt ofalt kadunud, aga juudid on alles. Nende peatvanema Jaakobi loos leiame teadaannet nädalast 1. Moos. 29, 28. Weeuputuse lugu nimetab seitsemepäevalist aega 1. Moos. 7, 4. 10. Olgu nimetatud, et Sebreä keeles sõna nädal (shebua) tuleb sõnast seitse (sheba); nii siis seitseme ühendus. Veel kaugemale minnes jääme peatuma loomise loo juure. Kuus päeva kestis loomistöö ja seitsemes päev sai hingamise päevaks. Seda päeva Sumal õnnistas ja pühitset. 1. Moos. 2, 1—3. Sealt sai hingamise päev alguse, samuti ka nädal.

Hingamise päev, meie laupäev, käis alati kaafas nädalringiga. Seda tunti enne Siinai käsuandmist (2. Moos. 16.). Kristuse ajal peeti hingamise päeva ja nädal oli muutmata. Samuti tegi seda esimene ristifogudus apostlite ajal.

Kust on tulnud pühapäeva, nädala esimese päeva algus? Webster'i Uus Rahtvustvaheline Sõnaraamat sõna „Pühapäev“: „Nii nimetatud päev oli vanasti pühendatud päikesele ja ta teenistusele.“ Schaff-Herzog Encyclop. of Religions Knowledge, vol. IV, art. „Sunday“ lht. 2259: „Pühapäev (dies solis) Rooma kalendri järele „päikese päev,“ (pühendatud päikesele) nädala esimene päev, võeti vastu kristlaste poolt jumalateenistuse päevana. Päikese tumardamist nad

seletasid õiguse päikeseaga... Mingit korraldust selle pidamiseks pole antud uues seaduses, ei ka kunagi peetud.“ Samuti räägivad ka palju teisi protestandi ja katoliku teadusmehi ja teolooge. Nii said kristlased nädalringi juutidelt ja paganluse mõju all nad viisid üle hingamise päeva nädala esimesele päevale, päikese päevale, võdi meie pühapäevale, mida hakati pidama Kristuse ülestõusmise päevana, ja mida kinnitas eriti Konstantiini pühapäeva käst 321. aastal. Kristus ei tunnusta aga kunagi oma pagana pitseriga päeva, ega taha, et kristlased peaksid pidama seda päeva. Hingamise päev, nädala 7. päev on ainus õige päev pühitsemiseks piiblikul alusel.

Me näeme, et nädal on sama vana kui inimfugu; ta on muutmata. Sellejärele peavad miljonid otsetohtesed inimesed kas nädala esimest võdi seitsemendat päeva.

Miks peaks seda aastatuhandete tätku nüüd muudetama, et vastu tulla ärimeeste huvidele, teda tvaevalt 5% rahvaarvust, kuna see laiematele hulkadele paha ja rahutust valmistaks. Sellepärast tõik kainelt mõtlejad inimesed ja valitfused peaksid seisma uue kalendri elluviimise vastu.

Loodan et olen võinud tutvustada lpe. lugejaid üldjoontes uue kalendri plaaniga, ja soovin, et igaüks võtaks selle tohta õige seisukoha.

Hingamispäev möödunud aastafajangute festel.

„Hingamispäev on inimese pärast tehtud, ei mitte inlmene hingamispäeva pärast“, oli Seefuse otstustav seletus tvariiseridele. Nõnda, kuidas film maailmas palju tarbeasju, tvaumulikke kui ka ajalikke on antud, nii on üks neist hingamispäev, esiteks tvaumuliku rahupäevana, missal pakutakse erilisi Sumala õnnistusi inimesele, teiseks ajaliku puhkepäevana, „sest tuue päevaga on Sehootva taeva ja maa teinud... ja ta hingas seitsemendamal päeval, seepärast õnnistas Sehootva hingamispäeva ja pühitset teda“.

Selle hingamispäeva andis Sumal juba Eedeni alas esimestele inimestele; Siinail seda jälle toonitades ütles ta: „Mõlle hingamispäeva peale, et ja seda pühitset. Kuus päeva pead sa tööd tegema, aga seitsemes päev on hingamise päev Sehootvale, sinu Sumalale, siis ei pea sa ühtegi tegemist tegema... (2. Mos. 20, 8—11), ja kul Seefus isiklikult maa peal tviibis, pühitset ta „oma tviisi järele“ hingamispäeva (Lut. 4, 16) ja õpetas, et „inimese pärast on see antud“ ja et seda on inimesele tvaaga tvaaja. Apostlid pühitsetid hingamispäeva kuulutades sellest tõigile. (Apt. 13, 14. 44; 16, 13; 18, 4. 11.)

Uegadel pärast apostleid, missal tvaledõpetus pitamööda kirikusse siise hiilis ja tviimaks tvalitse-

tva võimufirikuna inimkäste funduslikult peale fundis, leidus itka ustataid isikuid, kes Sumalast antud hingamispäeva pühitsemisele truuks jäid. Waadeldes aastafadu tuni meie ajani, on leida itka kristlikke hingamispäeva pidajaid.

Esimesed aastafajad.

Inglise professor Brerewood, Londoni linna Oresham-Kollege'ist ütles lühidalt ja tabatvalt: „Need teatvad tveel tvahe, kelledele see tundmata on, et tvana hingamispäev on jäänud püfima ja et seda hommikumaa firiku poolt tveel kolmfada aastat peale Isfanda kannatamist peeti“. „Treatise on the Sabbath,“ lht. 77.

Dr. J. W. F. Hofling ütles omas raamatus: „Pühapäevade üle“, lht. 21. järgmist:

„Kui apostlid käfulise hingamispäeva ümbermuutmise olefid ette võtnud, kuidas oleks see siis seletatav, et farnaseft tähtfäst korralduseft ei tea midagi püha firi ega togu kolme esimese aastafaja firik?“

Neljas aastafada.

Laodikea konfiiil (364. a.) 29-damast fanoonist leiame, et võimule pääfenuid firik katsus hingamispäeva pühitsemist ustatavate tunnistajate feaft kaotada:

„Et kristlasi mitte juudistada ja et nad hingamispaetwal töötamiseft ei loobuts, waid sel päetwal töötama peatwad; Isfanda päetwa aga peatwad nad iseäranis austama ja kui wõimalik, ei tohi nad sel päetwal töötada, kui kristlased. Leitaffe aga need juudaiste, siis peab neid kristlastest wäljajaidetuiks pidama.“ Hefele, Konzillengesch. Bd. II. f. 767.

Wiies aastafada.

Sozomen näitab oma kirikuajaloos, et iseäranis Roomas hingamispaetwa wastu töötati ja seda kõrtwaldada püüti:

„Konstantinoopolis ja paljudes teistes linnades tulewad inimesed hingamispaetwal kui ka järgmifel päetwal totku; Roomas ja Aleksandrias aga mitte.“ „Hist. Eccl.“ lib. 7, c. 19.

Seitsmes aastafada.

Isfegi Roomas endas leidus weel usatwaid usklikke, kes Sumala käsuseadusele, mida nad 2. Mos. 20. ptk. lugesid, au andsid ja seda Rooma kiriku wõlkitud kästudega ümber ei wahetanud. Paatwst Gregor Suurele tegid niifugused wastupanijad meelehärma ja ta kirjutas „oma armsatele poegadele, Rooma kodanikkudele:“

„Ma olen kuulnud et mõned pahad inimesed teie seas wale ja usuwastast õpetust lewitawad ja et nad hingamispaetwal töötamist keelawad. Kuldas pean ma neid teifiti nimetama, kui kristufewastase jutlustajajaks?“ „Bibl. d. Kirchentw.“ Rempten, Buch 12.

Kahetfandajft funi kümnenda aastafajani

lelame, et pühapäetwa katsutaffe küll mitmesuguste luulejuttude põhjal kui ka sunni teel maksma panna. Luuletati, et pühapäetwal töötamine tootwat õnnetust j. n. e., räägiti mitmesugustest taetwast antud imekirjadest, mis hingamispaetwa keelawad ja pühapäetwa pühitseda käsetwad. Hauck kirjutab (XVIII, 523), et Karl Suur aastal 787 terwe rea waljuid määrusi andis, mis hingamispaetwa pidamist keelasid ja pühapäetwa ülistasid. Seda tõendas weel Leo VI aastal 884 õeldes, et need seadused olewat „selle järele, mis püha Waim ja tema poolt juhutatud apostlid määranud“.

Üksteistkümnemes aastafada.

U. Botwer räägib omas ajaloos „Unpart. Historie der römischen Päpste,“ 6. anne, § 233, et aastal 1054 pidid paatwsti saadikud Nicetas'ele Konstantinoopolis wastu seisma. „Nicetas oli oma aja õpetatud mehi hommikumaa!“ ja ta esitas waadet, „et hingamispaetwa peab pühaks peetama ja et preestritele abiellumine lubatuts arwata tuleb“.

Põhja-Schotimaa elanikud, kes Columba ja tema järelkäijate asutatud Kuldeerkirikut kujundasid

ja paatwsti mõju alt weel wabad olid, pühitsefid hingamispaetwa weel üheteistkümnendal aastafajal. Selle kiriku kohta ütleb Andrew Lang omas „History of Scotland:“

„Nad töötasid pühapäetwal aga laupäetwa pühitsefid hingamispaetwa moodi.“ Wol. I p. 96.

Skene ütleb omas teoses „Celtic Scotland“ nendest hingamispaetwa pidajatest:

„Nad näisid harjumusele, mida Sirimaa wanade kloostrikirikute jälgedes leidub, järginud olema. Selle järele nad pidasid laupäetwa hingamispaetwaks, jellel päetwal kõigest tööst puhates.“ Book 2, chap. 8.

Margarete Inglismaalt abiellus a. 1069 Schoti kuningaga Malcolm Suurega. Alles agar fatoliiklane, algas ta kõhe Kelti kirikut romanipeerima. Ta kutsus kiriku juhid enese juure ja pidas nendega pikki läbirääkimisi. Oma kuningliku abikaasa abi ja wõimu kaasabil ja „püha paatwst Gregori“ eeskirjadele toetudes läks tal lõpuks torda Schotimaa wana Kuldeerkirikut hingamispaetwa pühitsemiseft loobumisele wiia. (Waata „Life of St. Margaret“, mis on Turgoti, tema pihtijä poolt wälta antud.)

Kaheteistkümnest funi neljateistkümneme aastafajani.

Lõuna-Euroopa ja Alpi orgude artwurikaste seftide seas, seda Rooma poolt taga kiusati, oli kindlasti mõningaid, kes hingamispaetwa tõde tunnustasid ja läbi elasid. Ajalookirjutaja Goldastus ütleb ühe niifuguse koguduse üle:

„Neid nimetati sabbatistide usulahuts, mitte et neid ümberlõigatud oleks, waid et nad hingamispaetwa pidasid.“ Gretzer „Opera“ (Regensburg 1734/39), tom. XII, pars. 2., cap. 4, p. 11.

Wiisteistkümnemes aastafada.

Norra hingamispaetwa pidajaid neati ühel kiriku koosolekul aastal 1453: „Peapiiskop ja waimulikud tulid koosolekuts totku, kus otsustati, et hingamispaetwa pidajaid ei pea enam sallitama, olgu ainult nii palju, kui seda kirikuseadus lubab.“ Keyser, „Norske Kirkes Historie,“ Wol. II, p. 488.

Kuusteistkümnemes aastafada.

Usupuhastuse liikumine tõi Sumala sõnale wabaduse ja protesteerides paatwstlikele waleõpetustele tulid paljud selgusele, et pühapäetwa jumalikul alusel ei ole ja paljud hakkasid hingamispaetwa pooldajateks. Usupuhastuse algaastail oli Määrimaa paljudele tema pooldajaille warjupaigaks ja nende hulgas leidus ka hingamispaetwapidajaid kristlasi.

„Isfegi mehed kõrgest seisuseft, nii kui würst von Lichtenstein, olid hingamispaetwa pühitsejajaks saanud. Kui tagakiusamine neid nüüd laiali pillutas, kanti tõe seeme mitmesugustesse Euroopa jagudesse, maisse, kuhu nad põgenema pidid . . .

On olemas andmeid, et Hollandis ja naabrukses mõningad hingamispäetva pühitsejad . . . Ka Brantfusmaal olewat hingamispäetva pühitsejaid olnud. Keegi teatud M. de la Roque kirjutab hingamispäetva kaitseks piiskop Bossueti wastu ühe raamatu. Ka Inglismaal, kuninganna Elisabeti ajal (1533—1603) idusid usupuhastajate hulgas kristlikud hingamispäetva pidajad üles“. E. R. Conradi, „Geschichte des Sabbats“, s. 559 f.

Samal aastafajal idusid ka Norras, Rootsis ja Soomes hingamispäetva pidajad üles. Aastal 1554 kirjutab kuningas Gustav Wasa Rootsist ühe manifestkirja „wastifule soome rahwale“, sest et paljud olid alganud hingamispäetva pidama.

Seitsmeteistkümmes aastafada.

Inglismaal püüti pühapäetva kasuks palju teha. Kui mitmeid kirikupühi, n. n. lihatõtteid ära kaotati, pani kuningas Karl I küsimuse ette, miks siis weel üldse pühapäetva peetakse. Ta kirjutab;

„Ei ole kuskil kirjas leida, kus hingamispäetw kui puhkapäetw lõpetatud ja pühapäetwaga asendatud oleks, seepärast peab see kiriku mõjul sündinud olema, kes ühte muutis ja teise sisse seadis. Sellepärast otsustan mina et need, kes lihatõtte pühi pidada ei taha, samuti ka hingamispäetwa pühitsemisele tagasi pööratwad ja nädali pühapäetwa ära heidatwad“. Cog, „Sabbath Laws“, p. 333.

Sel ajal tuldi esimest korda mõttele, et pühapäetwa pühitsemist neljanda käsuga finnitada ja lõendada, et käsi ütlewat „üks päetw seitsmest“. Selle kohta aga ütleb riigimees ja kirjanik John Milton:

„Mõimata on sarnast mõtet sellest käsuist wälja lugeda; peab asja põhjalikult silmas pidama, misjughusel puhul see käsi alguses anti ja see on mälestus Jumala hingamisest maailma loomise järele ja seda ei tohi seitsmendast päetwast esimese peale üle wiia; ei saa ka ilma Jumala kästamise lõendufeta mingit teist põhjust tema muutmiseks ette tuua, ei Issanda ülestõusmisest ega mõnda muud“. „Prose Works“ pp. 70, 71.

Pääle selle kirjutab Milton omas wastutwaidluses, mida tol korral atwaldada ei juletud:

„Kui meie ewangeeliumi ajajärgus oma jumalateenistustsi defaloogi (s. t. käsu seaduse) järele korraldada tahame, siis oleks muidugi kindlam, seitsmendat päetwa käsu toonitamise järele pühitseta, kui paljalt inimlise autoriteedi järele esimest (nädala esimest päetwa) wastu wõtta“. Cog, „Sabbath Literature“, Vol. II, p. 54.

Ajal, millal kuningad, kirjanikud ja kirikumehed waidlesid, algasid siin ja seal usklikud hingamispäetwa pidama Jumala selge sõna ja Kristuse eeskjuu järele. Muidugi kufus see asjaolu

ka taga kiusamisi esile. 1618. aastal mõisteteti Londonis John Traste ja tema abikaasa peale kohut, et nad Issanda hingamispäetwa olid pidanud. Mees piitsutati ja paigutati ühes naisega wanglasse. Aasta pärast jättis Traste wägivaldalla sunnil usu maha, kuid tema naine, anderikas õpetajanna, pidas ülalt saadud armu läbi kuusteistkümmend aastat wastu, olles teatud aeg Maiden-Lane wanglas ja siis Gatehaus'is, Westminsteri ligidal. Ta suri wangla Jumala sõna pärast. Keegi wana ajalookirjutaja ütleb, et ta oli auwäärt naisterahwas, waatamata tema „jonnile“, et ta seitsmendat päetwa pühitseta tahtis.

Hingamispäetwa pidajate arv oli aastal 1661 weel suuremaks kaswanud. Sel aastal oli John James ühe kuulsa koguduse jutlustaja. Koguduse asupaik oli Londoni idapoolses osas Whitechapel Road'i lähedal. Tema terawate arwustuste tõttu teiste usufeltside wastu, kes walitsejate mõjul asutatud olid, wõeti ta wangi ja mõisteteti „Tyburn-Baum'is surma. Tema naine langes kuningas Karl II jalge ette, kui wiimane ühel päetwal James-Balast'ist wälja tuli ja palus oma mehele elu; wihaselt aga lükkas kuningas tema palwe tagasi ja ütles, et tema mees peab üles poodama.

Bogne kirjutab:

„Kuningas mõtles tol korral oma lubaduse peale ja Mr. James surmati, et ka aulikkude marrite hulka arwatud saada. „History of Dissenters“, vol. I, p. 155.

Ka see ei hirmutanud; hingamispäetwapidajate arv kaswas. Edward Stenner'i ühes kirjas 1668. ja 1670. a. wahel leiame järgmist:

„Siin Inglismaal on üheksa wõi kümme kogudust, kes hingamispäetwa pühitsewad . . . Cog, „Sabbath Lit.“ Vol I, p. 268.

Samuti Francis Bampfieid, Anglikaani kiriku mõjurikas jutlustaja ja Exeter-Kathedraali doomifand, sai hiljem hingamispäetwa pühitsejate koguduse jutlustajaks Laial tänawal, Binnors Halle's, Inglise panga ligi. Calomy ütleb tema kohta:

„Ta oli West-Englanti kuulus jutlustaja ja aratas oma kuulajate seas suurt imestust, kui ta mõttele tuli hingamispäetwa pühitseta, mida ta ka tulifelt kaitseks. „Non-Conformist Memorial“, Vol. II, p. 152.

Ühe oma jutluse pärast kõrwaldati teda kantselist ja ta suri 1683. aastal wintutuste tagajärjel Newgate wanglas Issanda hingamispäetwa pärast. Thomas Bampfieid, tema wend, kes Cromwell'i parlamendis kõnemeheks oli, andis wälja ühe raamatu hingamispäetwa kaitseks.

Sel ajal kufuti neid ustawaid hingamispäetwa tunnistajaid Inglismaal „sabbati paptistideks“ ja hiljem „seitsmendat päetwa paptistideks.“ Aastal 1664. saadeti ühe Londoni koguduse poolt Stephan Mumford Amerikassee ja sääl alustas

ta aastal 1671. esimese hingamispäevapidajate koguduse Ameerikas.

Kaheteistkümnnes aastajada.

Sellel aastajal ajutati Ameerikas terve rida „Seitsmenda Päeva Paptisti“ kogudusi. Samuti ka Europas, nagu Böömimaal, Määrimaal, Transilvaanias ja Wenemaal, kus siin ja jäl piibliuskujad tundmisele tulid, et seitsmes nädalapäev (mitte üks seitsmest) pühitseb tuleb.

Krahv Zinzendorf, Määri wendade-misjoni pea, tuli ka hingamispäeva pühitsemises selgusele. Piiskop N. G. Spangenberg, tema eluloo kirjutaja, kirjutab, et Zinzendorf omal külasaigul Pensylvaniasse aastal 1741 Määri wendadest end hingamispäeva küsimuses lahutas. Spangenberg ütleb muuseas:

„Iseäraldusena peab tõendama, et tema ühes kogudusega Betlemas otsustas pühitseb seitsmendat päeva hingamispäevana. Seda asja arutati esiteks ühiskasjaliselt koguduse nõukogus ja kõik põhjused poolt ja vastu kaaluti läbi. Tuldi otsusele, et seitsmendat päeva tuleb pühitseb hingamispäevana. . . Krahv oli juba kaua enne seda seitsmendat nädalapäeva iseäraliselt austanud.

Uhoalik on, et Betlema kogudus kaua selle tombe juure ei jäänud. Tema aga ise ja tema maja jäi kuni elu lõpuni ülalnimetatud tombe juure“. Spangenberg, grahv Zinzendorfi elu, V anne, lhf. 1421—1423.

Kahel viimasel aastajal

on hingamispäeva pühitsemise liikumine suureviisiliselt hoogu võtnud. Suurema tõuse on annud sellele adventliikumine, mis 19. aastajaja esimesel poolel algas ja hoogja piibliuurimisega Jumala käsud jälle kõrgele tõstis. Peaaegu võimata on maaosa maailmas leida, kus adventliikumine ja sellelega ühenduses hingamispäeva pühitsemine ei oleks asunud. Viimaste andmete põhjal arvatakse üleilmse „Seitsmenda Päeva Adventisti“ koguduste liikmeid üle 300.000; nad kuulutavad nende kätte ustud pühi tõdesid 350. keeles ja kirjandust, mis veel sinna tungida võidib, kuhu inimjalg alati ei pääse, trükitakse 141. keeles. Ka Gestimaal on hingamispäeva kuulutajate kogudus üle 35 aasta wana. See on kuulutus, millest ilmutamise raamat 14. ptk. salmid 6—12

tõneleivad, et „igatveest ewangeeliumi peab kuulutama neile. kes maa peal elavad, kõigile paganatele, suguharudele, keeltele ja rahvastele“, üles kutsudes kumardama „seda, kes on teinud taewa ja maa, mere ja weehallikad“, see tähendab, Loojat. Kui Looja maailma oli walmistanud, seadis selle mälestuseks inimesele hingamispäeva. Ehk küll ajaloo tumedad ja tverised leheküljed sellele jumalikule käsule on wastu seisnud, tehes seda peatwaenlase saatana mõjul, on siiski, nii kui käesolewas artiklis leidmise, Jumalal olnud igas aastajajas ustavaid tunnistajaid, kes isegi oma elu andes, hingamispäeva tõdedele ustavaks jäänud. Ja nüüd, enne kui Issand tuleb oma rahvast koju wiima, on kuulutuse peaainete hulgas õpetus: „Mõnda ütleb Jehoowa: Hoidke kohut ja tehke õigust. . . Õnnis on inimene, kes seda teeb. . . et ta hingamispäeva peab, et ta seda ei teota ja oma kätt hoiab, et ta ühtegi kurja ei tee!“ Jef. 56, 1. 2. Sellel kuulutusel on tagajärg, nii et 3Im. 14, 12. järele ütleb wõib: „Siin on pühade kannatus; siin on need, kes Jumala käsufõnu ja Jeesuse usku peatwad“.

Kõiki neid selgeid tunnistusi kofku wõttes, ei ole õpetus, et hingamispäeva pühitseb tuleb, mitte uus ega juudi õpetus, waid „igatwene ewangeelium“.

Ja wiimaks uuel maal on inimestel sama hingamispäev pühaks, mis juba Eedenis anti. „Sest otsekui uus taewas ja maa, mis mina teen, minu palge kes seisawad, nõnda peab ka teie sugu ja teie nimi seisma ja igast kuust teise ja igast hingamispäewast teise peab sündima, et kõik liha (s. t. kõik inimesed) peab tulema mu palge ette kumardama, ütleb Jehoowa. Jef. 66, 22. 23.

Kui hingamispäev juba Eedenis anti ja uuel maal — Eedenis — jälle pühitetakse, mispärast peab teda siis ära salgama sellel tumedal maailma õöl, kui ainult mälestust olnud ja tulewastest walgusest. Sellepärast tänu Jumalale, et temal igas aastajajas walguseandjaid olnud ja seda weel eriti meie aastajajale paista lasseb, nii et iga inimese kohus on, kui ta tahab olla kristlane, inimkäsudest loobuda ja Jeesuse Kristuse eeskujule järgida.

Ed. Mägi.

Millele peab põhjenema kristlik ilmaawaade?

(Lõpp.)

Pea-tähendus jalgadepefemisel ei ole mitte weel, nii kui oleme näinud, waid kõik oleneb ära sellest kuidas, s. t. misuguses waimus seda tehakse. Kristuse meel annab selle toimingu täitmisele õige wäärtuse. Selle küsimuse käsitamine oleks täiesti üleaurune, kui see talitus hommitumaise is-

seeadlusena oleks siis äralõppenud, kui kristlik usk tuli õhtumaale ja meie esivanemate juure. Seda aga püütakse tõendada ja selle arusaamise kohaselt on ka seatud end.

Rooma-katoliku kirik pole tõesti, nagu tähendatud juba ülal, kunagi täiesti wabanenud sellest,

kuigi ta on muutnud ja lihtjustanud seda kommet oma hääksarvamise järele. Kuidas on aga lugu õhtusöömaajaga? Kas ei lähene ka selle pühitsemine tagasi hommitumaisele? Kas ta pole astunud omal ajal paasa õhtu-söömaaja asemele? Kas poleks ka see pidanud lakkama olemast, kui see ühes teiste õhtoritega leidis oisa? Kuid õhtusöömaaja on ristiust üleüldiselt hoidnud alal, kuigi ka osalt muudetud kujul. Mille tõttu on siis jäetud ära jalgadepefemine peale seda, kui Jõsand ja õpetaja selles, et ta tegi seda ise, andis temale täiesti teise tähenduse ja tõstis tema selle läbi kaugelt üle lihtsa hommitumaise kombe astme? Selleüle on Kristus käskinud eriliselt: „**Siis peate teie ka üks teise jalgu pefema!**“ (14. salm). Minult see peab sündima nii, nagu tema ise on pesnud neid omastel: „Nii kui nüüd mina, Jõsand ja õpetaja, teie jalgu olen pesnud, nii peate teie ka üks teise jalgu pefema“. Jalgadepefemist peab harjutama kristlase juures mitte kui asjade kohust, vaid kui vabade inimeste eesõigust. Kui Peetrus tootord jalgadepefemisele, nagu Jeesus seda tahtis teha, ei annud kohast väärtust ähvardas õpetaja teda, et temal ilma selleta ei võdi olla „osa“ temaga. Vesi iseenesest loomulikult ei toonud esile seda osasaamist; seda tegi palju enam ust ehk usaldus, sõnatuulelikult ja tahtlikult alluda Kristuse nõudele, et lasta kohustada end sellega ja teha edaspidi sedasama.

Loomulikult ei tohita jalgadepefemist, nii kui tõlki teisigi Kristusest antud torraldusi, mõne välise käsuteo astmele alandada. Et see hädaoht on olemas, seda ei saa salata. Sellegi pärast on see melle tartvillik Kristuse sõnade järele, nagu ta seda selle kombe sisseadmisel väljendas, on seda ka sellel tartvils, „**kes pestud on**“. Selle all tuleb mõista neid, seda Kristus „on armastanud ja pesnud meie pattudest oma vere sees,“ (1. Jm. 1, 5), nii siis igat kristlast, kes usu läbi Kristuse sisse on leidnud äralunastamist kõigest, mis teda Jumalast eemal hoidis. Piibel teeb vahet inimese ühefordse patust ümberpööramise vahel üldse, nimetades seda äralunastamist, ja igapäevase patust vabanemise vahel, mis mitmel viisil jälle inimesele ligi kipub, nimetades seda pühitsemist. Ebr. 12, 14. Nii kui jalgade pefemine kui hommitumaine komme oli tartviline päeva tolmü ärapefemist, et algeliselt pefemise läbi saatvutatud puhtust anda jälle kogu kehale, nii on jalgadepefemine kui Kristusest ettenähtud ja sisseseatud torraldus tartviline ettevalmistusteks õhtusöömaajast vääriltale osasaamisele. Iga hilisema jalgepefemise juures Jeesuse mõttes pidi samuti iga osatõija asendama õpetajat, kes enam ei võinud viibida omastel seas. Sealjuures pidi üks kristlane lastma tunda teist, mida tundsid need, kui Jõsand ise peji nende jalgu. „Mis teie iial olete teinud ühele nendefinaste mu vähema ivendade seas, seda alete teie mulle teinud!“ — see Kristuse sõna

maabab eriti ka selle kohta. Meie peame nii siis omale ikka ja jälle uuesti teataval määral võimaldama tagant järele läbi elada seda jalgadepefemist Jõhannese ev. 13. peatüki järele. Nagu loomulik vesi puhastab nahka tänatva mustusest, siis sellega seotud alandlikus sõnatuulmises üksteise vastu täidetud teenistus puhastab ikka jälle hinge kogu isekuse ja enesearmastuse mustusest. Siis muutub jalgadepefemine selle väljenduseks, mis sellest osatõijad kristlased elus üldse on üksteisele. Nemad püüavad siis igapäevases läbikäimises üksteisega lasta tunda teist, mis temal oleks Jeesusest, kui ta ivenna asemel viibiks meie seas.

Jeesus võttis ette pesta kui õpetaja õpilaste jalgu ja kumarduda selleläbi nende ette, kui ta juba „teadis, et tema tund oli tulnud, et ta siit maailmalt pidi ära minema Isa juurde“. Selle väljatvaatega tõrgendamisele mõistis ta asetuda äärmise allalastmise kuulutamisele. Minult armastus tegi teda selleks võimeliseks, mis juba oli lastnud teda vahetada taeva ülitvust selle maailma viletsusega. Oma ülitvuse sarnase ilmutamise läbi püüdis ta heaks lõpuks võita tagasi ka Juudase südant, mis juba kuulus mammonale. Aga see ennastõhverdav, omakasupüüdmatu armastuse suurtegu mõjus tema juures otse vastupidiselt. Kristus oli vabatahtlikult teinud orja tööd, mida jüngrid võlgnesid üksteisele, ja Juudas läks ja müüs Jõsanda ja õpetaja kolmekümne hõbeseekli eest igal ajal. Õnnistuse võimalused muutuvad ivanadeks ja saavad meie südame edaspidiseks kõvendamiseks, kui meie ei pane neid tähele.

Kirik pühitseb küll õhtusöömaaga, kuid temal puudub jalgadepefemine. Jeesus Kristus on seadnud selle sisse, et ta meile ikka jälle, nagu ka leib ja viin Jõsanda söömaajal, tuletaks meelde teda. See ei võdi jääda tagajärgedeta, kui jätaks see hooletusesse ja eemaldatakse. Seda annab selgesti mõista Õnnistegija seletus Peetrusele kui ka Juudase saatuse peale jalgadepefemise sisseadmisest. Jeesus ütles: „Kui teegi mind armastab, küll see peab minu sõna, ja minu Isa armastab teda, ja meie tahame tema juure tulla ja eluaset tema juure teha.“ (Joh. 14, 23). Mis ime, et Kristuse kiriku ajalugu on saanud sarnase languse osaliseks! Selles ei tee protestantismi oma erandit. Usupuhastus jäi lõpetamatuks. Nii nimetavad nüüd ligi 600 miljoni inimest end Kristuse nime järele ja on rõhuvast enamuses täiesti võõrdunud oma Jõsandast ja Õnnistegijast. Jõsand aga oli ütelnud Peetrusele: „Kui mina sind ei pese, siis ep ole sul osa minuga“. Kui isegi Peetrusele oli tartviline jalgade pefemine, nagu tegi seda Jeesus, et saada osa Jõsandaga, kui palju enam pidi see olema ivajaline järeltulevatele põlvvedele, et selle harjutamisel ikka jälle kogeda Jõsandaga ivaimlise osasaamise uuendust?

„Kui inimese Boeg tuleb, kas tema usku leiab maa pealt!“
W. Becker.

Adam, Kristus ja mina.

Adamaga poolt jumalikust täpsust üleastumise läbi kanti patt üle inimsoole ja selle päranduse tõttu tuli surm kõigile inimestele maa pääl. Surm tõi lahutuse Jumalast, elu allikast, ja nii oli igale esimese inimese järeltulijale igavene elu rifutud. Uskumatuse läbi, mis meie esivanemad Jumala vastu tõstsid ja esimesele inimesele patule põhjusteks oli, sattus inimese loomus segadusse: tõik mõtlemine, tundmine, tahtmine ja tegu oli sellest peale Jumala tahtmise vastu. Inimene oli jumalikust õhtkonnast välja kukkunud: tõikvõimja Jumala olemise, „Mina olen“, on inimene asendanud oma „minaga“. Inimese mõtlemine on sest ajast juhitud enese peale Jumala asemel. Ja omakasupüüde tulemusel olid pahed: ülekohtus, võitlus ja sõda. Sündmus Eedeni aias oli suurim õnnetus, millesse inimpere langenud. Tabatvalt kohased on siia Schilleri sõnad: „See on just patu needus, et patt peab pattu sünnitama“. Täielik inimene, kes Jumala näo järele loodud, oli patutegijaks muutunud, kes elas Jumalale vastu pannes. Pühaduse kätte ta oli vahetanud ülekohtu kätte vastu.

Nii seisab meie ees inimpaar, täiesti teistfugune kui Jumal neid loonud. Kas Jumal lubas siis, et nende järeltulijad päritvad kõige kurjuse, et sellega kogu inimperet hukutada? Wõdi wiib Jumal läbi ühe plaani, millega inimese süüid kustutada, pattu lepitada ja inimest asetada uuesti Jumalast sootitud seisukohta?

Enne kui meie seda küsimust ligemalt puudutame, peame selles selgusele jõudma, et Jumal ei olnud süüdi inimese languses. Inimene oli loodud täielik, ja süü langeb seepärast tema enda peale. Uleastumine oli inimese wabatahtlik tegu, kuigi kurat teda pattu tegema kihutas.

Jumal ei ole üksi jõu ja elu kehastus, waid ka õiguse ja tõe põhimõtte kehastus. Seda põhimõtet ei võdi ta järele anda, muuta ega nõrgendada. Kõigevägetvam on ka armastuse Jumal, ta on kõige täiusse mõiste. Kus walitseb tema olemine ja tahe, sääl elab rõõm, rahu ja armastus.

Esimese inimese wabatahtlise teo läbi esile toodud muutus omas olemises ei võdinud ega tahtnud Jumalat tema tahtmise vastu asetada. Inimene pidi oma waba tahet hoidma, nagu see oleks wastanud tema kõrgusele. Ja nii võdis Jumal anda kurjusele waba tee, ja ta lubas, et esivanemad oma kurja loomuse pärandatvad järeltulijatele. Aga Lunastaja töotuse läbi pidi kõrvaldatama patt ja selle tagajärjed.

Meie kui Adamaga järeltulijad ei ole süüdlased tema patus, mille tagajärgi meie peame siiski kandma. Siin tuleb nüüd meile vastu Jumala armastus, mis tahab meid päästa. „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma

ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema.“ Joh. 3, 16. Isa andis oma Poja kogu maailma eest, kõikide inimeste eest. Kristus tahtis surma kannatada, patu tagajärjed enda pääle võtta ja inimesed päästa. Et kurjust kaotada, tahtis ta ise surma pärast kannatada, seda kanda ja teelt kõrvaldada. Nii ei saa Jumalat mitte süüdistada, et ta ei kanna inimese käekäigu eest hoolt; ei, waid wastupidi, Kristus andis tõik, et meid päästa: oma jumalafarnaduse, taewa au, oma elu — tõik. Inimese Pojana ta tuleb maa pääle, elab inimeste hulgas, kannatab nende raskusi ja läheb surma. Ta löödi risti, sest ülemad preestrid ja kirjatundjad olid temale kadedad, kuna raskwas otsis temalt abi, juhatusi ja terwiist. Armastus tõi tema surma.

See armastus ei olnud üksi häädete inimestele, waid ka kurjatele. Seda nimetati ju wastaste poolt „tõiknerite ja patuste sõbraks“. Pandagu tähele: Jeesus on ülekohtuste ja patuste sõber ja tahab neid aidata. Kas sa kuulud nende klassi? Siis on Jeesus sinu sõber ja tahab ka sind aidata. „Et tulge siis ja seletage oma asjad isekesis, ütleb Jehoowa: Kui teie patud on kui helepunased riided, siis peatvad nemad walgets saama, kui lumi; kui nemad punased on kui werekartwa riie, peatvad nemad ometi walge willa farnafets saama.“ Jes. 1, 18. Kui suured, rasked ja arwutad sinu patud ka ei oleks, Kristus tahab sulle neid andestada, ta on nende pärast furnud, et neid sulle võiks andeks anda. Kas sina ei taha tulla tema juure, et ta wabastaks sind koormast?

Patu tagajärjed on üldised; aga Kristus on ka kõikide inimeste pääle halastanud. Kõikide eest on ta furnud. Tema surm maksab kõikide võla. Siin olgu mõned kirjatõhad idenduseks: „Seepärast nüüd, nõnda kui ühe patulangemise läbi süü on tulnud kõikide inimeste peale hukka saamiseks; nõnda on ka ühe (Kristuse) õiguse läbi Jumala arm tulnud kõikide inimeste peale elu õiget saamiseks.“ „Ja anniga ei ole seda lugu kui surmaga, mis on tulnud ühe läbi, kes pattu on teinud; sest kohus on ühest patulangemisest tulnud hukka saamiseks, aga armuand aitab mitmest õiguseks.“ „Ja tema on äralepitus mele pattude eest; aga mitte üksipäinis meie, waid ka kõige maailma pattude eest.“ Rom. 5, 18. 16; 1. Joh. 2, 2.

Need tõhad pühakirjast näitawad kõige selgemini, et Kristus on furnud ka sinu eest, on kannud sinu patud. Ohtwer ristil, minu armas lugeja, on sulle isiklikult suure tähendusega; see on tõesti toodud sinu eest. Sinu süü on makstud. Täielikult makstud. Kas ei puuduta see mõte

finu südant? Kas ei õhuta see kind tånama Seesust Kristust ja taewa Isa? Tunne sellest, et Jumal tahab kind tõesti armastada ja aidata. Ta armastab kind palatva armastusega, tema, teda ja omaist teadmatusest nii sagedasti oled kurvastanud.

Jumal armastab kind palatva armastusega, ja ta ootab nüüd sinu armastust. „Anna, mu poeg, oma süda mulle, ja su meel hoidku minu viisijid.“ Op. s. 23, 26. Ta tahaks su filmi atvada, et sa õnnistuse Kristuses ära tunneksid. Ta tahaks sinu olekut enesele võita ja kind teha uueks inimeseks. See on tema nõu ja püüe sinuga. Kui sa end Jumalale annad, siis saad sa Jumala lapses ja igatvete elu pärijaks. Mis Nadama läbi kaduma läinud, teda antakse meile jälle tagasi Kristuse läbi. „Seft kui meie Jumalaga oleme lepitanud tema Poja surma läbi, kui meie vaenlased olime; palju enam peab meid tema elu läbi peastetama, et meie oleme ju lepitanud.“ Rom. 5, 10. Lepitus sinu jaoks tehti juba siis, kui sa ei tahtnud veel midagi Jumalast teada ja sa olid tema vaenlane. Kui Isa taevast teda teeb juba vaenlastele, mis ta ei peaks teda tegema siis neile, kes Seesuse Kristuse on usust vastu võtnud?

Kõigile mõjunud patu tagajärgede vastu seab Jumal kõide inimeste jaoks lepituseõhtori. Ja kõiki, kes teda usuvad, tabab ta ümber muuta uuteks inimesteks, kes head armastavad ja püüavad. „Seft teie olete armust õndsaks saanud, ja teda ei mitte teie käest; Jumala and on see; Si mitte tegudest, et ükski ei pea kiltlema. Seft meie oleme tema tehtud, Kristuse Seesuse sees loodud heategudele, mispärast Jumal meid on enne valmistanud, et meie nende sees pidime kaima.“ Etv. 2, 8—10.

Kes ei peaks olema sellest suurest armastusest liigutatud, isegi võidetud? Apostel Paulus kirjutab: „Mis peame meie nüüd sinna juure ütlemata? On Jumal meie poolt, kes võidib meie vastu panna. Kes oma enese pojalegi pole armu annud, vaid on teda meie kõide eest ära annud, kuis ei peaks tema mitte ka sellesamaga meile kõif armust andma? Kes võidib nende peale süüd tõsta, kes Jumala äravalitud on? Jumal on see, kes õigeks teeb. Kes on, kes võidib hukka mõista? Kristus on see, kes surnud, ja mis veel enam, kes ka üles äratatud, kes ka on Jumala paremal käel, kes ka meie eest palub.“ Rom. 8, 31—34.

Ust Kristuse annab meile igal ajal jumaliku täiuse. See ust küünib armutoonini ja toob Jumala väe ja õiguse südamesse. See on enam kui teatud õpetuse tõekspidamine, see on hinge igatus Jumala järele, on Jumala usaldus ja

ühendus taevase Isaga. Niisugune ust on õfafaamine Jumalaga. Kõif usklikud on täielikud Seesuses Kristuses; ei ole olemas usklikke patuseid, küll aga usklikke õigeid. Ükski usklik ei ole iseenes täielik, sagedasti tuleb oma õigusest puudus; aga usust Jumalasse antakse see meile meie palve peale andeks ja meie saame täieliku Jumala õiguse. Nii võime olla täielikud oma nõrkuses, kui meie teame, et oleme Kristuses varjul. Kel on andeksandmise teadmine, teda ei saa patuseks pidada. „Seepärast ei mõisteta nüüd mitte neid hukka, kes Seesuse Kristuse sees on.“ Rom. 8, 1. Sellest suurest õnnistusest rääkides kirjutab apostel Kolossuse rahvale sõnad, mis ka meile maksavad: „Sa tema on teid, kes teie ennemuiste kurja tegude peale mõeldes võõrad ja mojalised olite, nüüd ka ära lepitanud oma liha ihus surma läbi; et tema teid kui püha rahva ja ilma teata ja ilma laitmata enese ette pidi seadma. Kui teie aga jääte usu peale rajatud ja kindlaks ja ei lafe end ära pöörata armuõpetuse lootusest, mis teie olete tuulnud.“ Kol. 1, 21—23. Kindlas usust Seesuse Kristuse olaste püha, teata ja laitmata.

Kui kõigetvõetvam midagi ette võtab, siis on see töö ka midagi suurt ja võimjat. Nii on ka äralunastusplaaniga, mis on laialisem, kui paljud teda aimavad. Õfimeise inimese läbi tuli patt tema järeltulijatele, ja tema üleastumise pärast pärandasime patuse loomuse; teine Adam, inimese Poeg, võtab patu tagajärjed enda pääle ja kannatab surma armastusest inimeste vastu. Kes nüüd teda usub ja usaldab, see saab igatvete elu, õnne ja au. Jumal on armastaja ja õiglane.

See kõif on armust, üks vaba anne, ilma inimese poolt ära teenimata. See saab õfaks usu läbi, tõfise usu läbi. „Sgaurks, kes usub, et Seesus on Kristus (Mesias), see on Jumalast sündinud, see armastab ka teda, kes temast on sündinud. Seft tunneme meie, et meie Jumala lapsi armastame, kui meie Jumalat armastame. Seft see on Jumala armastus, et meie tema käsijõnu peame, ja tema käsijõnad ei ole rasked. Seft kõif mis Jumalast on sündinud, võidab maailma ära, ja meie ust, see on võimus, mis maailma on ära võitnud.“ 1. Joh. 5, 1—4.

Ükski inimene ei lähe sellepärast hukka, et Adam on pattu teinud, vaid siis on hukkamine, kui Kristuse poolt pakutud õndsus ära heidetakse. „Kes tema sisse usub, teda ei mõisteta mitte hukka; aga kes ei usu mitte, juba see on hukka mõistetud, seft tema ei ole uskunud Jumala ainusündinud Poja nime sisse.“ Joh. 3, 18. Sinu seisukoht Kristuse vastu õfustab elu võid surma.

Kodufeldel.

Kuidas näitame end oma lastele.

B. Hoche.

Ikka jälle uuesti tõendatud asjaolu on, et meie oleme enamvähem mõjutatud oma kaasinimeste poolt; ilma et meie panekime tähele või tahakime, omandame neilt nii mõndagi head või halba. Alieeluinimesed muutuvad teine teisele sarnaseks nii nende olemises kui tegevuses, sõbrad on teineteisele eestujuks ja isegi kaugemal seisvalt inimestelt langeb meie hinge mõni omapärane, mõni sõna või tegevus kui viljakandev seemneliiva.

Loomulikult maksab see mõjutus just peaaesjalikult laste kohta. Nemad on alles saamisel ja kasvamisel, on veel vastuvõtlikud ja kujundatavad, võtavad arvestusteta palju vastu ja on veel järeloomatavad olendid.

Laps omab kõige enam neilt, kellega ta puutub kokku päev-päevalt, nimelt majalistelt. Eriti tulevad silm kühimule alla vanemad, sest nemad elavad ju kõige enam lapsega koos ja laps seab end mitte ainult teadmata loaid teadlikult nende järele, sest vanemad astuvad temale ju väga sagedasti vastu sõnadega „sa pead“ ja sageli tõstavad esile eestuju võtmist väljendusrikkalt.

Nii tuleme tagasi vanale nõudele: kasvataba eestuju läbi, loomulikult hea läbi, ja meie ülesanne on päista lapsele hea eestujuna. Kuid juba selles tuleb esile suur raskus, olla heaks eestujuks mitte ainult sõnadega vaid ta teoga. Sellepärast on väga tähtis alati panna endale ette küsimust: kuidas näitame end oma lastele? Mida nemad näevad meist? Meie oleme harjunud näitama end koduste seinte vahel sundimatult, kui väljaspool. Elu ja tegevus viitavad meid kokku inimestega, kelle vastu oleme tähelepanelikud, kelle läbi peame neelama alla nii mõndagi ja mitmeid tundeliigutusi alla suruma. Seda tuntakse valjuna — sellepärast kodus igati tahab olla oma meele järele ja seal tahetakse olla enam vähem mugavamalt ja lubatakse endale olla enam vabamalt. See läheb sagedasti nii kaugele, et tulevad ette näotud isteenid, kus juures vanemad ei pane endale mingit sundi, kus arvamiste lahkiminekuid väljendatakse kõige jämedamal viisil, samuti ei hoolita kõnes, ülalpidamises, riietumises ja kogu oma olemisega. Lapsed elavad kõik selle kaasa. Kas võib see neist mööduda jäljetult! Kas ei järgne nad halvale eestujule, sest need on ju vanemad, kes elavad seda ees.

Juba laste pärast peame kodus olema eestujulikud. Mõni ei taha tunnustada seda. Tema põhjendab seda järgmiselt: kuna ma väljas inimeste seas festivalt pean võtma end kokku, kanda ma maski, siis tahan ma vähemalt kodus olla nii nagu ma olen; nii on see loomulik, nii teevad küll ka kõik. Kes talitab nii, on libedal teel ja tema ei tohi imestuda, kui lapsed kaotavad tema ees mitte ainult auartuse vaid ka ise omandavad need vead, ja hiljem talitavad vanemate vastu samuti. Nii see ei lähe.

Teised selle järele valivad teatud pääsetee. Nemad on laste vastu tähelepanelikud, lapsed peavad vanemalt saama hea mulje, peavad nägema neid välises täiuslikkuses. Selle tõttu võetakse end kokku vähemalt laste juuresolekul, hoidutakse kokkupõrgetest, peetakse end ohjes kogu oma ülalpidamises. Kuid aja jookkul lapsed tunnevad ära tõe ja näilise oleku, eriti vanemate juures. Nemad teevad sellest oma järeldused ja mõtlevad: nii on inimesed, nii näitavad nad olufordade tõttu teist nägu, on mitmeti väga tark teha „nagu oleks“. Lapsed peagi näitlevad samuti ja hoidutavad täiuselt seal, kus see neile kohane.

Ei, ka see ei lähe! Täab järgi, näidata end lastele nii, nagu meie oleme. Nemad peavad õppima tundma meie tõelist olekut, nii nagu meie oleme püha- ja äripäiviti, nagu meie oleme alati. Meid ei pea valdama kahetsus, et nüüd, kus meil ei ole lapsi, võime olla teistiti. Muidugi võib olla erilisi juhuseid, kus tulevad ette erandid mingist kasvatuslikust põhimõttest, kuid torra pärast tahame jääda ühesugusteks ja tõelikeks ja muutmatuks ka selles suhtes. Loomulikult ei ole meie ülalpidamine sils alati võlgadeta; küllalt sagedasti tunnustame enesele meie vastuvaieldavat ülalpidamist, aga sarnasest aususest tuleb ka püüa vältida uusi vigu. Lapsed võivad näha meid eefimas, see on inimlik, kuid nemad peavad õppima meie juures ja meie läbi võtma iseenast ja võtma end valju enesekasvatuse alla.

See pole iseenest mugav tee, kuid ainult nii läheb hästi, nii hoidume meie ülalpidamise kahetsusest, nii võidame tõeliselt selle, mis on meile väga tähtis, nimelt meie laste lugupidamise ja anname neile parima eestuju enesekasvatuseks sarnaselt meile. Mida meie lastelt alati nõuame tähelepanus ja lugupidamises, see ei tohi toetuda meie, kui vanemate, välisele mõjuisefu kohale, vaid peab olema põhjendatud, nagu toonitab kirjanik Multatuli, meie oma eestujulikule olemisele, mis iseenest peab tekitama lugupidamist ja armastust.

Raasaegse noorsoo aktuaalsemaid hütve.

„Mõtke oma Looja peale omas noores põlvtes.“ Roguja.

Milleks me elame? Mis on meie elu-eesmärk? Kuhu suundume — kuhu jõuame lõputis? — Need ja paljud teised tähtsad küsimused peaksid meid põhjustama tõsiselt järele mõtlema ja ennast läbi katsuma — eriti veel tänapäev, sel ükskõiksuse ajajärgul. Praeguseid olufordi vaabeldes näeme aga, et tahetümnenda sajandi inimene oma palatvikulises asfelfuses kõige maisse ning kadutva ümber, ei taha pöörda tähelepanu sarnasele küsimusele — ja ta ei suudagi endale aru anda — kust ja kuhu? Ta meeli tõidatvad ju maised hütvid ja fogu ta elumõte on hoopis teisfugune. Iseäranis tujufalt märkame sarnast seisuforda taas-aegse noorsoo tsestel. Kristlikud põhimõtted tõrjutakse siin hoopis kõrtvale; neid ei peeta enam üldse ajafohasteks. Loodetakse ilma kõigeta läbi saada; toetatatakse tvaid enese mõistusele ning jõule. See-tvastu tunnistab aga tõsine, kogunud teadufemees Pasteur: „Õnnis on inimene, selle ideaaliks on etvangeellumi tvoorused ja kes täidab neid“. Sama põhimõte läbib ta piibli punase joonena. Kristus, kui suurim kristlikkude põhimõtete ja tvooruste tefastaja, tunnistab: „Ilma minuta ei tvõi tele ühtegi tefha“. Siiski tahab inimene tänapäev liig palju tefha oma mõistuse ja jõuga — tahab täla oma teed, ilma Looja peale mõilemata. Unustatakse ära kõigefõrgema sõnad, kes targa Roguja läbi ütleb: „Käi oma südame teede peal ja oma filmade näo järele, aga sa pead teadma, et Jumal sind kõige see pärast tohtu ette tvõlib“. (P. 11, 9.)

Et üldiselt põlatatakse etvangeellumi põhifõpetusi ja ifegi eitatakse Jumala olemasolu, siis puudub loomulikult ka lootus millegi parema järele. Sarnanetakse ühepäetva-liblitale; tvõdetatakse elust, mis tvõtta on, käitakse juhtlause järgi: „Sõõgem, joo-gem, sest homme sureme ära“. (Isef. 22, 13.) Tõesti, prassimine ning lõbunautimine on tänapäetva noorte üldisemaid ja aktuaalsemaid hütve — see on ka suurema hullade elumõte. Kõige selle juures ei tvalita palju tvahendeid, tvaid teostatatakse häätsarivamise järgi — oma „mina“ tõrgele tõstes. Ei asetata endale küsimust: milleks elan? Noorust ei tartvõtata ifeenese, tvael tvähem telste kasuts. Kurb on tõsiasj, et paljud tahetümnenda sajandi noored põletatvad oma elu, kui tvahaküünlaid. — Ainult tväheseid saatvad aru, et noorus on külviaeg — aeg, mil peaks mõtlema ka oma Looja peale. Kuid ka neid tvaritfseb pahatõhti hädaoht nende sõprusringfondades. On ju noorel inimesel kaunis raske üldises, kaafakistvvas miljõõvoolus end tafataalustada ning õige

suuna leida. See nõuab kindlat tahet ja tugetvat enefekastvatust. Üks tvanafõna ütleb: „Sõbrad huffatvad enam inimesi, kui tvaelnased“. See tõlab alul küll tvõõrana, ebadigena, kuid järele mõeldes ja enda kogemusi meelde tuletades, tvõime tefgesti tvenduda selle ütelse idelikkuses. Sagedi järgnetakse sõprade ettepanetuile ilma et hoolikalt taalutatakse teo tväärtust ja tulemust. Kõit pahed, mis tänapäetv noorsoo tsestel tvallitfemas, on peamiselt tefge ning mõtlemata toimimise tagajärjed.

Kui noor inimene tahab täiuse poole jõuda, siis ta elumõte peab sisaldama midagi üleivat. Ta peaks esmalt teadlik olema oma eesmärgis, et selle järgi siis tvõiks oma lühitfesi eluaastaid õieti tartvõtada üldtasullikuts, ülesehitatvaks töõks, mitte aga lõbunautimiseks ja egoismi sütvendamiseks. Selles peitubki kristlik elumõte ning Jumala poolt antud elueesmärk. — Kristus ütleb: „Mis kasu on inimesel sellest, kui ta kõit maailma kasuts saab aga oma hingele kahju tefh“. Hingetertvõishoid — hingerahu on tõesti inimese üllim õnn ning tallim aare; ilma sellela tvallitfseb hinges õudne tühjus, hoolimata maisest mõnufusist. Kes aga siiski püüab tõsist, jäädatvat tvarandust asendada kadutvaga, see lelab end üksford mahajäetuna kuristitu äärelt, kus kõit maine kaob illufioonina. Täna aga tahab Kristus tvael kõit juhataada, kõigile ületvaid ideaale näidata, mille järele igauks tvõib endale rajada teed tvõidule. Kuulus ajalookirjutaja Lecky ütleb: „Tuhad tahetfajada aastat on Kristus olnud suurim tvooruse eestuju ja ka suurim mõjutus selle läbielamiseks“. Seda on ta ka täna. Sellepärast „mõtke oma Looja peale omas noores põlvtes“.

W. Ilves.

Üht asja on tartvõis. (Allgus ift. 130.)

Elu ülespidamiseks tvajame toltu. Sõõme mitmesuguseid toltte ja mitu torda päetvas. Aga kui palju hoolitfeme oma tvaimlise elu eest, kui tihhi maisfeme eluleiba, Jumala sõna? Mõni ütleb et tema on lugenud piibllugusiõ lapsena koolis käies, kuid kas tvõib sellela rahulduda inimese hing?

Kas meie tefha oleks sellela rahul, kui ütletfime: nüüd on küllalt, olen juba 20 30 ja tvael rohkem aastaid sõõnud, nüüd elan mõned aastad sõõmata. Meie saame aru, et sellela on mõistmata legu. Aga kuidas on see tvaimlises elus?

„Marla on häa ofa tvallinud, see ei pea temalt ära tvõetama!“ Tvõia ka fina, armas lugeja, Iesufus ligi ja olgu Jumala sõna su teejuht ja nõuandja hommikul ja õhtul, „sest inimene ei ela ükspäinis leitvast, tvaid igast sõnast, mis tuleb Jumala suust“. Lätü teflest R. Winglas.

Ütsif number 20 sentti.

Wäljaandja: „E. P. Adv. K. Eesti Iit“. Tellimised kui ka rahasaadetused saata Mary Saks'ale Merepuiestee 14-a., Tallinnas. Wastutatv toimetaja: M. Wärengrub, Merepuiestee 14-a., Tallinnas. Abitoimetaja: E. Mägi.